

Κριτόπουλος και Δούκας για τους προκατόχους του και τον Μωάμεθ (Σοφία Καυκοπούλου, υπ. δρ Θεολογίας-Μουσικός)

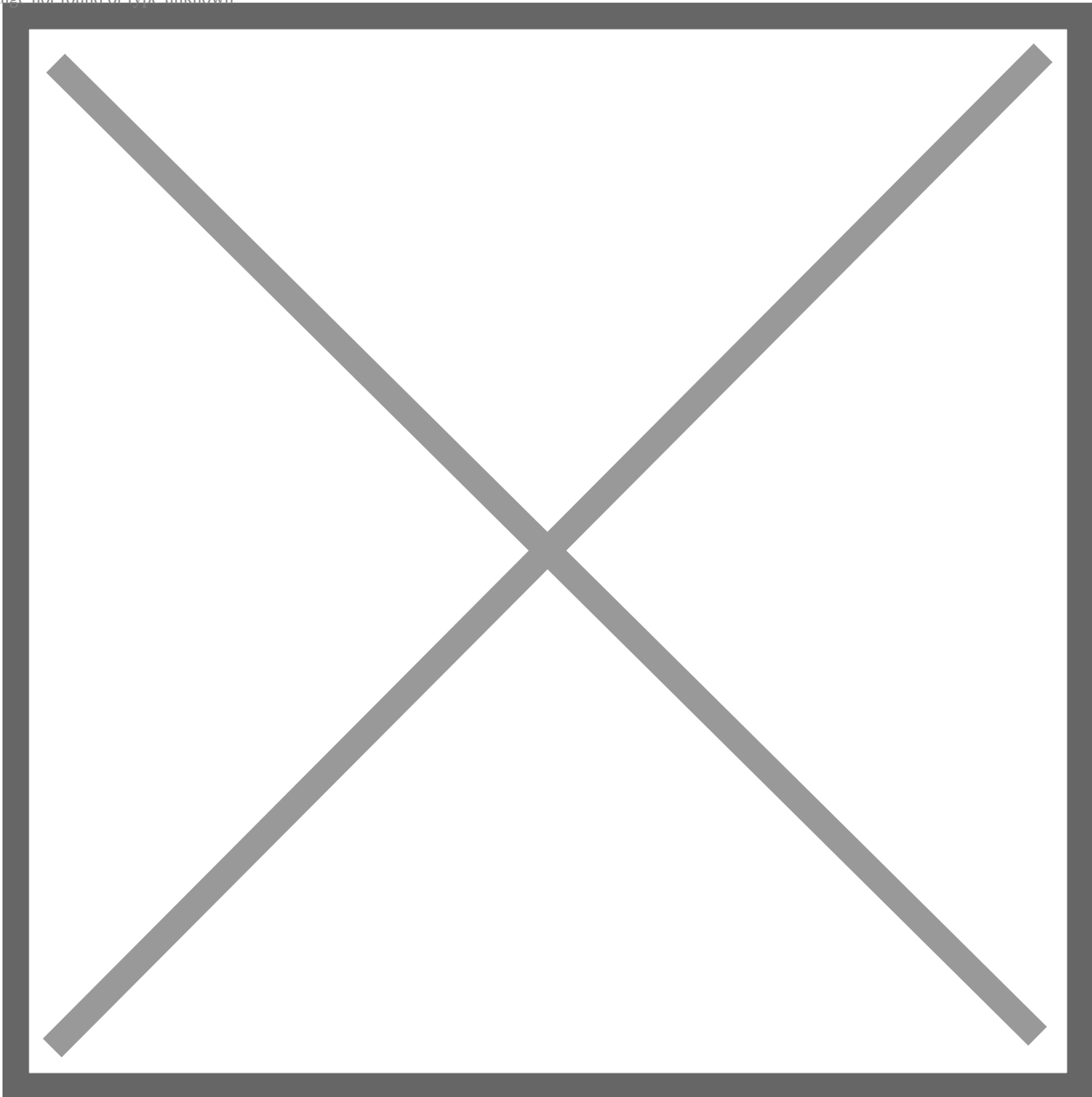
/ [Πεμπτούσία](#)

Ο Κριτόβουλος, ξεκινά το έργο του με μία επιστολή προς τον Μωάμεθ Β' τον Πορθητή, εξηγώντας τους λόγους για τους οποίους προέβη στην ιστοριογραφική του αφήγηση. Αφού επαινεί τον σουλτάνο και μιλά με τα πιο εγκωμιαστικά λόγια για εκείνον, συνεχίζει λέγοντας πως το εφελτήριο για την συγγραφή του είναι η μαρτυρία τής μεγαλειότητας εκείνου [78]. Θεωρεί, πως είναι πολύ σημαντικό να υπάρχει περιγραφή των έργων τού σουλτάνου στην ελληνική γλώσσα, η οποία έχει το μεγαλύτερο κύρος [79]. Η ιστορία τού Κριτόβουλου επεκτείνεται στα δεκαεπτά έτη βασιλείας τού Μωάμεθ, δηλαδή δη στην περίοδο από το 1451 έως το 1467. Συχνές είναι οι αναφορές τού συγγραφέως σε παράξενα υπερφυσικά σημεία, καθώς ο ίδιος ο Μωάμεθ υπήρξε έντονα προληπτικός. Η πίστη στο θέλημα τού Θεού, που άλλοτε ευνοεί και χαρίζει την εξουσία και άλλοτε την απομακρύνει, είναι κοινή τόσο στους Ρωμαίους όσο και στους Οθωμανούς [80]. Χαρακτηριστική είναι η αναφορά τού Δούκα, στην αναμονή τού Μωάμεθ για υπόδειξη τής ημέρας για την γενικευμένη επίθεση, από τούς

μάντεις του [81].

Επίσης, ο Κριτόβουλος παραλληλίζει ιδιαιτέρως τον Μωάμεθ με τον Μέγα Αλέξανδρο, τον Πομπήιο και τον Καίσαρα [82], ενώ υπάρχουν αρκετές μαρτυρίες που συνηγορούν στο ότι ο σουλτάνος είχε ως ίνδαλμά του τον Αλέξανδρο. Ο Μωάμεθ παρουσιάζεται ως συστηματικός μελετητής τής επιστήμης και φιλοσοφίας, από τα συγγράμματα τα οποία είχαν μεταφραστεί στην περσική ή αραβική γλώσσα [83]. Η ευγένεια και η καλλιέργεια τού Πορθητή, αλλά και η πολιτική του ευσυνειδησία, τονίζεται ιδιαιτέρως από τον Κριτόβουλο, ιδίως όταν εξιστορεί πως πριν από κάθε πολεμική επιχείρηση, προσπαθούσε να πείσει τούς εχθρούς να υποταχθούν ειρηνικά, αποφεύγοντας την βία [84]. Ωραιοποιώντας όσο γίνεται την εικόνα τού Πορθητή, ο Κριτόβουλος προβάλλει δικαιολογίες σχετικά με την -κάποιες φορές- άγρια συμπεριφορά του και τις σφαγές που πραγματοποίησε, λέγοντας πως είχε οργισθεί από την στάση των εχθρών [85]. Ο Δούκας όμως, θεωρεί τον Μωάμεθ οξύθυμο και κρυψίνου, η ανισορροπία τού οποίου προκαλούσε τρόμο [86].

Ως κυβερνήτης, ο Μωάμεθ ανέβασε τον αριθμό των γενιτσάρων σε 10.000. Αυτοί ήσαν η προσωπική του σωματοφυλακή, τα μέλη της οποίας στρατολογούνταν με την μέθοδο τού παιδομαζώματος. Οι γενίτσαροι ήσαν επίλεκτο τάγμα αποτελούμενο από σκλάβους Έλληνες, Βουλγάρους, Βλάχους, Αλβανούς και Σλάβους, η εκπαίδευση των οποίων ήταν αυστηρή και διαποτισμένη με θρησκευτικό φανατισμό, ενώ αναβιβάζονταν σε υψηλά αξιώματα. Πολλές φορές γίνονταν επικίνδυνοι για τούς ίδιους τούς σουλτάνους, λόγω της επιρροής και της δύναμής τους. Γενίτσαροι (yeniçeri) εσήμαινε τον νέο στρατό [87]. Η γενναιότητα τού Μωάμεθ είναι επίσης φανερή στο κείμενο τού Κριτόβουλου [88].

Ο Δούκας, εξιστορεί τις επεκτατικές βλέψεις των Οθωμανών εναντίον της Πόλεως, από τούς προκατόχους τού Μωάμεθ, έως τον ίδιο τον Πορθητή. Την

τακτική τής δέσμευσης των αγαθών από και προς την Πόλη, ακολούθησε εν πρώτοις ο σουλτάνος Βαγιαζήτ, αυτοκράτορος όντος τού Μανουήλ Β΄ Παλαιολόγου [89]. Ο αποκλεισμός αυτός, έστρεψε τον Μανουήλ για βοήθεια στην Δύση, η οποία μάλιστα ανταποκρίθηκε στο κάλεσμα [90]. Ωστόσο, η ήττα των χριστιανών στην Νικόπολη το 1396, έδωσε μεγαλύτερη ώθηση στον Βαγιαζήτ, ο οποίος απαίτησε την παράδοση τής Πόλεως [91]. Επί Ιωάννη Ε΄ Παλαιολόγου, η Αυτοκρατορία περιελάμβανε πλέον μόνο την περιοχή τής Κωνσταντινουπόλεως [92]. Ο διάδοχος τού Βαγιαζήτ, Μωάμεθ Α΄, ακολούθησε μία ήπια και φίλα προσκείμενη πολιτική [93]. Αντιλαμβανόμενος μάλιστα, πως μετά τον θάνατό του, ο διάδοχός του, Μουράτ, θα ακολουθήσει την τακτική της αδελφοκτονίας, πρόσταξε με διαθήκη, να παραδοθούν τα άλλα παιδιά του στην κηδεμονία τού αυτοκράτορος Μανουήλ [94]. Η πράξη αυτή, είχε αφ΄ ενός την σκοπιμότητα να διαφυλαχθούν τα παιδιά ασφαλή και η εξουσία τού Μουράτ σταθερή, αφ΄ ετέρου έδινε στον αυτοκράτορα τής Πόλεως την πεποίθηση ότι θα διατηρήσει φιλικές σχέσεις με τον νέο σουλτάνο, πράγμα που δεν επιβεβαιώθηκε [95]. Ο Μουράτ αρνήθηκε να παραδώσει τα αδέλφια του στον Μανουήλ, με την αιτιολογία πως δεν μπορούν εκείνα ως τέκνα μουσουλμάνων, να ανατραφούν από χριστιανούς, τούς οποίους θεωρεί απίστους [96]. Παρ΄ όλα ταύτα, διαβεβαίωσε τούς πρέσβεις τού Μανουήλ, ότι μπορεί να υπάρξει σύμπνοια ως προς την διατήρηση των κοινών συμφερόντων [97]. Οι πρέσβεις, σύμφωνα με τον Δούκα, μετέφεραν όλα τα παραπάνω στον αυτοκράτορα, τονίζοντας ιδιαιτέρως τα υπονοούμενα τής συζητήσεως, τα οποία εξόργισαν τον Μανουήλ [98].

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)

Παραπομπές:

- 78. Κριτόβουλος, Ιστορία, σ. 31.**
- 79. Όπ. π., σ. 33.**
- 80. Όπ. π., σ. 113, 617, 645-647.**
- 81. Δούκας, Ιστορία, σ. 523.**
- 82. Κριτόβουλος, Ιστορία, σ. 59.**
- 83. Όπ. π., σ. 61.**
- 84. Όπ. π., σ. 481, 597-599.**
- 85. Όπ. π., σ. 483-485.**
- 86. Δούκας, Ιστορία, σ. 639.**
- 87. Κριτόβουλος, Ιστορία, σ. 63. Πρβλ. Inalcik, The Ottoman Empire. The Classical Age 1300-1600, σ. 76-88 & Δούκας, Ιστορία, σ. 287-289.**
- 88. Όπ. π., σ. 523.**

89. Δούκας, Ιστορία, σ. 143.
90. Όπ. π., σ. 143-145.
91. Όπ. π., σ. 145-147.
92. Όπ. π., σ. 155.
93. Όπ. π., σ. 221, 231.
94. Όπ. π., σ. 271, 367.
95. Όπ. π., σ. 271-273.
96. Όπ. π., σ. 279.
97. Όπ. π., σ. 281.
98. Όπ. π., σ. 281.